

ВІЛЬНЕ СЛОВО

XXIX-ий РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 15-18/ СЕРПЕНЬ-ВЕРЕСЕНЬ 2018 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

У номері:

- З Щоденника депутата СУР ▶ стор. 2
- Надходять також і гарні вісті ▶ стор. 3
- В Клузі – Симпозіум слов'яністів ▶ стор. 4
- Відійшла у вічність чуйна людина ▶ стор. 5
- 655-тий ювілей Вінниці ▶ стор. 6
- Щиросердечно вітаємо ювілярів ▶ стор. 7
- Дні буковинської «Швейцарії» ▶ стор. 8
- Міжнародний фестиваль «Співжиття» ▶ стор. 9
- Кимпулунг у святкових шатах ▶ стор. 10
- XXIV випуск фестивалю «Каталіна» ▶ стор. 11
- Українська пісня єднає нас! ▶ стор. 12
- Учитель Анна Мачока-Білик ▶ стор. 13
- День незалежності України ▶ стор. 14
- З новим навчальним роком! ▶ стор. 15
- Розмова з директором школи с. Ремети ▶ стор. 16

Іван КОВАЧ

МИМО НЕБА НІМОГО

Мимо неба німого – поклони
та спека чекання
й розбурханий
древній неспокій...

Мимо неба – ще небо,
натомлене грядущим

галасом й неласкою
прощання...

Мимо неба – орбіта
щемлива, мов німа
та глуха бистрина
й непотрібна потреба...

З ЩОДЕННИКА ДЕПУТАТА СУР

Скажеш осінь, скажеш новий навчальний рік, або нова парламентська сесія, про чимало чого іншого восени можна сказати. А традиційно в даній рубриці мова йде і про більш-менш хронологічне представлення парламентської діяльності. Можна було почати з численних акцій та учасей з періоду канікул – довших для декого, коротких для нашого депутата, як, наприклад, з участі на відкриттях нового навчального року.

Тривожний характер деяких подій спонукає до роздумів над цілком іншою темою: над дедалі частішою причіпкою, спричиненою деякою злонаміреністю або некомпетентністю, до освіти рідною мовою етнічних меншин.

УРЯДОВА ПОСТАНОВА, ЩО ВИКЛИКАЄ ЗДИВУВАННЯ

23 серпня ц.р. Уряд Румунії прийняв Постанову н-р 9 про зміну Закону про освіту н-р 1/2011.

Чому така поспішність? Навіщо змінювати закон, один із найважливіших законів, через урядову постанову, цебто **наперед**? Й навіщо це робити на ледве 18 днів перед початком шкільного року?

Сподіваємось, що Парламент, політичний клас неквапливо проаналізують причини, за якими суперечливий Міністр Національного Виховання, Пан ВАЛЕНТИН ПОПА ще раз постарався приписати свої чудернацькі візії і рішення щодо освіти в Румунії.

Один із намірів ясний: створення труднощів і дискримінацій в освіті рідною мовою. **Стаття 263** Закону була доповнена новим абзацом (нумерованим 7¹) з таким змістом:

«В початковій освіті в класах з викладанням мовами національних меншин уроки Румунської мови і літератури, передбачені в навчальних програмах, викладаються професорами з вищою по спеціальності освітою».

Звучить гарно, але таке врегулювання лицемірне, нереалістичне і дискримінаційне. Пан депутат МИКОЛА-МИРОСЛАВ ПЕТРЕЦЬКИЙ виклав свою критику в листі до Пані Прем'єр-міністра ВІОРИКИ-ВАСІЛІКИ ДАНЧІЛЕ, з якого підберемо:

«Викладачі для початкової освіти, які викладають у відділеннях для меншин (напр. в українському відділенні) – випускники педагогічних ліцеїв у Румунії, відповідно, факультетів по спеціальності, маючи вищу освіту як випускники престижних факультетів (напр. Університету ім. Бабеша-Бойоя – румунською мовою викладання, Бухарестського Університету, Університету ім. Штефана чел Маре та ін.), а дипломи, які вони одержали, і додатки до них (матрикули) підтверджують, що вони вивчали румунську мову і літературу, румунську літературу для дітей, методику викладання румунської мови в початковому циклі і пройшли педагогічну практику проведінням доводливих уроків з румунської мови і літератури, здобувши необхідні знання та компетенції для викладання предмету Румунська мова у початкових класах.

(Продовження на 3 стор.)

СПОСТЕРІГАЧ

З БАНАТУ – НА ЗАКАРПАТТЯ

Цього року голова Карашсеверинської філії СУР Іван Лібер подумав на користь багатьох: завести до плану діяльності екскурсію в Закарпатський край. План здійснено з допомогою голови і депутата в Парламенті Румунії пана Миколи-Мирослава Петрецького, – з боку української меншини, вирішили проблему і подарували членам сурівських організацій Карашсеверинської філії гарну екскурсію від краю Зеленої Ліщини до краю Високої Верховини. І так, 23 липня ц.р. група активних сурівців була на автовокзалі «Надіна» – фірми Івана Шутака – нашого копашильського українця, і рано-вранці вирушила з міста Карансебеша в дорогу. Після обіду переїхали румунсько-український кордон. В м. Хусті відбулася коротка прогулянка, потім у Мукачеві, де переночували, а на другий день поїхали відвідати старовинне історичне місто Ужгород, де пройшла присмна зустріч із давнім другом п. проф. І. Лібера і знайомим копашилянцем проф. д-ром фольклористом Іваном Хлантою. Зустрічались біля Ужгородського музею, відвідали музей під відкритим небом в супроводі музеографа Тетяни Коцан, яка представила історію Ужгорода, хати з різних сіл 19-го ст. На подвір'ї музею відбувся гарний момент: прозвучали українські пісні, які група хористів проспівала разом із п. І. Лібером і п. І. Хлантою, пройшла гарна розлука, а опісля екскурсія містом. Надвечір вирушили до Мукачева, де переночували, а рано вирушили у Міжгірський

район, щоб побачити гірські села, звідки переселились понад 100 років тому українці до Банату.

Спочатку етнографи Михайло Буришин пояснив нам, на яку дорогу брати, і вирішив, щоб п. екскурсовод Люба Гречин

проводила нас на Сенівір. П. Люба розповіла групі про заповідник в районі ведмедів, вовків, а на вершуні побачили Озеро – одна із семи природних чудес України,

утворене 11 тисяч років тому, яке знаходиться між горами серед смерекового лісу на висоті біля 1000 метрів.

Все було для нас дуже цікаво, бо п. Люба згадала і минулі, і сучасні варіанти розвитку гірських регіонів Українських Карпат, про важкі умови життя селян у гірських селах. Покинули Національний Природний Парк Сенівір, гірські села і знову рушили в дорогу. Вечором прибули до м. Рахів, де переночували. У Чернівцях одні зустрілись з родиною, інші ходили побачити місто, треті на покупки, а вечором перетнули кордон і добралися до Сучави, побачили монастир Воронець й покинули прекрасний Буковинський край. Автобус повертався в напрямку м. Карансебеша.

Екскурсія закінчилась. Не було без труда, втоми, та все після відпочинку забулося, а спогади (гарні) залишились в думках. Залишили Україну, Закарпатську область, там, де наша мова, пісня, гора за горою, ліси, озера, смереки, а повітря свіже-свіже.

Потрібно знову щиро подякувати організаторам, всім тим, які допомагали нам поїхати слідами наших предків. Хочу згадати також, що під час поїздки в автобусі лунали українські пісні, бо хористи не можуть без пісні, без акордеоніста Миколи Сокача з Корнуцелу і братів Малиновських Івана та Михайла, які цілий час підтримували співаків акомпанементом. Панував добрий настрій, гумор, порозуміння, а водій, дуже добрий водій Іван Шутак молодший, бездоганно вів автобус!

Анна БЕРЕГІЙ

З ЩОДЕННИКА ДЕПУТАТА СУР

(Закінчення. Поч. на 2 стор.)

Так само на всіх захищуваних екзаменах (титуляризація, де-фінитиват, II ступінь, I ступінь) мали теми з румунської мови і літератури, а також з методики викладання румунської мови, їх вагомість (за значенням та пунктажем) дорівнюючи темам з рідної мови і літератури (напр.: української) та з методики її викладання.

Згідно з новими передбаченнями, викладачам у початковій освіті анулюються права викладання одного предмету, в якому їх вважали спеціалістами на основі пройденого навчання та захищених екзаменів і ставляться під сумнів без жодного обґрунтування їх доведені дотепер лінгвістичні та професійні компетенції у викладанні румунської мови, неговорячи вже і про компетенції університетських дидактичних кадрів, які їх підготовляли та оцінювали в закладах вищої освіти.

Хто відповідатиме за неповажання прав і ставлення під сумнів професійних компетенцій, здобутих педагогами, які викладають в початковому циклі і які були потверджені державними освітніми інституціями в Румунії?».

В подібному листі, адресованому Міністру Національного Виховання Пану ВАЛЕНТИНУ ПОПА, наш депутат наводить:

«Професори зі спеціальністю румунська мова, які на основі передбачень Урядової постанови мали б викладати румунську мову в початкових класах, – випускники філологічних факультетів, які вивчали дидактику викладання румунської мови в гімназії та ліцеї. Значить, вони спеціалісти у викладанні румунської мови в гімназії і ліцеї, та не є експертами у викладанні румунської мови у початкових класах, не спеціалісти у специфічній початковому циклу методиці, не мають професійних компетенцій по викладанню читання і писання, або реалізації спілкування румунською мовою, припустім, з учнем підготовчого класу.

Викладання румунської мови в початкових класах професором для початкової освіти діюче і співвідносне із змістовними та методологічними документами, що продемонстрували дуже гарні результати, здобуті в національному оцінюванні учнів II-ого і IV-ого класів у відділеннях з викладанням українською мовою, а також і результати, здобуті цими учнями на різних конкурсах, що розгорталися румунською мовою (прикл. Національний конкурс з компетенції та результативності «Сотрер – Спілкування» румунською мовою).

Отже, Пане міністре, немає жодної раціональної причини змінити професора з початкової освіти на уроках румунської мови іншими професорами, які не мають необхідної спеціалізації для викладання у початкових класах».

СЛІДУЮТЬ Й ІНШІ ЗАХОДИ

Два листи на тему Постанови н-р 9 – це лише негайна політична реакція Пана депутата МИКОЛИ-МИРОСЛАВА ПЕТРЕЦЬКОГО. Пан депутат ще заявив:

– Оскільки Постанова вже прийнята, опублікована в Урядовому Віснику, анулювання цього шкідливого та неконституційного врегулювання вимагає специфічних заходів, які ми вживемо в законодавчому та юридичному планах. Встановлюю контакти з депутатами інших

ушкоджених цим врегулюванням етнічних меншин з метою спільних дій. Якщо вони не бажають втручатися, вживемо ці заходи лише від імені Союзу українців Румунії.

НАДХОДЯТЬ ТАКОЖ І ГАРНІ ВІСТІ

Внаслідок доброзичливих стосунків співпраці, підтримуваних Паном депутатом МИКОЛОЮ-МИРОСЛАВОМ ПЕТРЕЦЬКИМ із Державним секретарем для культурів Паном ВІКТОРОМ ОПАСКІ, відповідно, в наполегливому виявленні потреб Української Православної Церкви, була ухвалена субсидія сумою 200.000 RON для робіт по відновленню святини нашого культу.

В цьому ж порядку ідей – поваги до нашої Православної церкви – виявляємо як першорядною турботливість Пана ПЕТРЕЦЬКОГО виражати з Трибуни Парламенту християнський погляд в питанні Референдуму на тему конституційного визначення сім'ї.

ГІДНИЙ ПОХВАЛИ В КИЇВСЬКОМУ ПАРЛАМЕНТІ

Прийняття Закону про встановлення Дня української мови, про що ми обширно передавали в минулих виданнях цієї рубрики, викликало позитивне відлуння включно за кордоном. Згідно з ЧЕРНІВЕЦЬКИМ РАДІОМОВЛЕННЯМ та Агентством KARADENIZ PRESS, ініціатива прийняття Закону була подана прикладом у Київському Парламенті депутатом румунської етнічності МАТЕЄМ ДОБРОВІЄМ. Згідно з Чернівецьким Радіомовленням, депутат МАТЕЙ ДОБРОВІЄ «підкреслив з трибуни Парламенту, що Румунія зразково забезпечує поважання прав усіх меншин, а Київ мав би робити так само – поважати права етнічних румунів в Україні навчатися рідною мовою і зберігати школи з викладанням румунською мовою, що їм допомагає зберігати ідентичність.

Одночасно Добровіє привітав представника української меншини в Парламенті Румунії Миколу-Мирослава Петрецького за чесне представлення справ у діалозі з українськими властями з нагоди його перебування у спеціальній комісії в Києві. Він сказав, що Українське Міністерство освіти користується помилковими даними, що Румунія має ліцеї з повним викладанням українською мовою в Сігету Мармаціей і що офіційний Бухарест поважає всі права меншин».

ДІЯЛЬНІСТЬ В РАМКАХ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ ДИПЛОМАТІЇ

З деяким спізненням – з причин типографічної площі – зазначимо для якнайкращого висвітлення діяльності парламентарія СУР та його участі на Регіональному семінарі, який відбувся в Белграді на тему «Парламентське кооперування для тривалого розвитку: поборення бідності і запровадження оздоровчих служб». Семінар відкрив Голова Парламенту Сербії МАЙЯ ГОЙКОВІЧ в присутності Міжпарламентського Союзу Пані ГАБРИЄЛИ КУВАС БАРОН.

Оголошення

Союз українців Румунії організує Міжнародну конференцію «Українці Румунії. Історія, сучасність та перспективи, II-ий випуск, яка відбудеться 8-10 листопада 2018 р. у Бухаресті. Участь у конференції безкоштовна. Проживання та харчування забезпечені Союзом українців Румунії. Всіх, хто хоче взяти участь у Конференції, просимо заповнити реєстраційну форму і надіслати її до 20 жовтня 2018 року на наступуючу адресу: trona2007@gmail.com

РЕЄСТРАЦІЙНА ФОРМА УЧАСНИКА КОНФЕРЕНЦІЇ

- Прізвище, ім'я, по батькові:
- Науковий ступінь:
- Вчене звання:
- Місце праці і посада:

Контактна адреса (номер телефону та e-mail):

Назва статті:

Форма участі у Конференції: очна (участь у заходах конференції, публікація статті у збірнику конференції)

- заочна (публікація статті у збірнику конференції)

Які технічні засоби Вам необхідні для виступу?

- проектор, екран озвучення презентації, інші:

Питання щодо проведення конференції надсилайте на адресу trona2007@gmail.com

Телефони оргкомітету 021 222 07 37; 0751 109 169 (контактна особа – Михайло Трайста).

У Клуж-Напоці пройшов 10-ий випуск Міжнародного наукового симпозіуму слов'яністів

(Продовження з попереднього числа.)

Опісля пан М. Г. Трайста розповів про літературні відносини між нашими країнами: «Ми почали спілкування на рівні Спілок письменників, української і румунської. ...Ми також обмінялися антологіями. У співпраці з Корнелієм Іродом я переклав антологію «Ця шокуюча східна Європа», а в Україні переклали румунську антологію «Оповідання». Крім того, для кращого взаємного пізнання культур та зближення між нашими сусідніми народами співрозмовник продовжує працювати як перекладач. Вже закінчено переклад п'єси В. Даниленка «Гроші для Йонеско», яку ставлять у театрі міста Слатіна. Триває робота над перекладами творів кількох українських авторів на румунську мову (Галина Тарасюк, І. Гургула) та перекладом роману А. І. Барбу «Голубий орел» з румунської на українську, яка вийде у Чернівцях. Не дивлячись на інтенсивну професійну активність, пан Трайста приїхав на симпозіум з доповіддю: «Я другий раз на симпозіумі «Діалог славистів». Я записався на відділ літератури з доповіддю про Т. Г. Шевченка. Про те, як він впливає на сьогоднішніх політиків України. Дуже цікаві доповіді були в секції з літератури. Мені сподобалася доповідь пана Р. Петрашука про козаків. На жаль, не зміг почути інші доповіді...». Він підкреслив на завершенні: «Симпозіум – то вагомий внесок у розвиток українства в Румунії. Це повинно продовжуватися».

Про безумовну потребу науковців будь-якого рівня в участі у подібних заходах висловився доктор філологічних наук, професор кафедри загальномоовознавства класичної філології Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка пан С. М. Лучканин: «В житті змінюються технічні засоби, змінюється розвиток життя чи науки. Але людська душа незмінна, людина незмінна. Людина потребує живого спілкування, потребує нових вражень, нових диспутів з колегами. Людина-науковець хоче побачити, хто і чим займається, відчутися в цьому науковому середовищі. А це дозволяє тільки реальне, живе спілкування – участь у конференціях і симпозіумах». Для таких постійних учасників клужького симпозіуму, як пан Лучканин, ці зустрічі є чимось набагато більшим, ніж бажання до спілкування і набагато глибшим, ніж потяг до безкінечного самовдосконалення. «Мені дуже приємно вкотре відвідати це славне румунське місто Клуж-Напока, яке для мене символізує моє ставлення як румуніста. ...Я приїхав, щоб знову відчутися той справжній дух трансільванської школи, яке зберігає це місто, – Самуїла Міку, Георгія Шінкая, Петру

Майора та багатьох інших». Він зізнався, що бачить Румунію як країну, «для якої ключовим є слово «dog». ...Його перекладають на українську як «щем», як «туга» і як «спрагле бажання» чи «нездійснене кохання». ...Отой «щем» - він у моєму серці до Клужу і до Румунії взагалі». Через це слово, за його допомогою мій співрозмовник завжди згадуватиме Віктора Баранова (румуніста, письменника, керівника Спілки письменників України у 2011-2014 рр.) та свою матір (письменницю і поетесу) Ольгу Страшенко та її вірш про те, як вона очікувала донедавна його повернення з Румунії. «...Для мене є вічною радістю постійні такі зустрічі у Клужі з такими прекрасними

тільки, тут таки підтримують українську громаду. Бачимо життя української громади, спілкуємося з нею і помічаємо, що ніхто себе не відчуває обмеженим, не відчувається повзучою румунізацією, як це ми спостерігали в отих згаданих вище країнах. І я думаю, що це теж проблема, що в Україні про це ніхто не говорить, не звертається до цього досвіду, не популяризує його...», – виділив доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри журналістики і міжнародних відносин Київського університету культури пан Микола Васьків.

Не менш емоційними є його загальні враження від Румунії: «Ми вперше в Румунії і на симпозіумі вперше... Але вже встигли побувати в Бухаресті, в Брашові, Клуж-Напоці і плануємо хоча би години 3-4 походити по Сучаві. Ми не знали, що очікувати від Румунії. Якесь там розмови точаться в сердовищі, я так розумію тепер людей, які там ніколи не були. Якесь упередження, застереження, переоповіді якихось стереотипів. ...Відверто, Бухарест, як місто, на нас не справив враження – домінує чаушевськівський монументалізм, химерна еклектика стилів і епох. ...Але вже приємно, з позитивного боку, відкрилися для нас самі румуни. ...Тут настільки люди привітні, доброзичливі і ввічливі теж – ...щось пояснюють, розказують, пропонують набрати номер зі свого телефону. Це такі враження справляє. І кухня румунська теж смачна і якісна – теж відкриття! І ціни нас теж потішили – привабливі».

А ще – ніколи не сподівався, що Клуж-Напока є таким потужним центром, доглянутим і гарним містом. Сподіваємося приїхати ще».

Доцент Сергій Вакулєнко пояснив свій перший приїзд і враження від нього: «До Клужу мене привело моє давнє зацікавлення українсько-румунськими і румуно-українськими зв'язками – культурними, інтелектуальними і науковими. Хоча зацікавлення давнє, але це моя перша справжня нагода побувати на румунській землі. ...Ми прилетіли до Бухаресту і це найдивовижніше місце на землі, яке я бачив. ...Тут поєднується непоєднуване – дуже гарне з дуже бридким, дуже задбане з дуже занедбанним. ...Наприклад, прекрасна Національна бібліотека і водночас пам'ятники на центральних вулицях, які просто на очах розвалюються. Я навмисне обрав маршрут, щоб до Клужу їхати мікроавтобусом. ...І румунські краєвиди мене просто зачарували. Дуже гарна дорога, дуже гарні гори і рівнини, дуже цікава архітектура навіть маленьких сільських будиночків».

(Продовження на 12 стор.)

Ольга СЕНИШИН

людьми і з такою прекрасною країною», – завершив найдосвідченіший викладач румунської мови у Києві та найбільший столичний знавець культурної та історичної спадщини Румунії.

Виявилося, що симпозіум впливає на його учасників глибше, ніж здається на перший погляд, дає їм можливість відкрити для себе багато нового і цікавого не тільки наукового чи професійного характеру. Так, наприклад, приємне враження на нових учасників симпозіуму з України справило становище української громади у Румунії.

«Про Румунію ми майже нічого не знали. Таке враження було, що ситуація не краща, а може навіть і гірша, ніж у інших сусідніх країнах – Польщі, Словачії чи Угорщині. А тут раптом приємне відкриття! Насправді, на рівні законодавчому, і не

ВІДІЙШЛА У ВІЧНІСТЬ ЧУЙНА, ДОБРОЗИЧЛИВА ЛЮДИНА – МУЖ, БАТЬКО, ДІДУСЬ, ПРАДІДУСЬ – РОНЯНЕЦЬ МИКОЛА ПЕТРЕЦЬКИЙ

11 серпня 2018 р., на 90 році життя перестало стукати серце доброї людини, мужа, батька, дідуся, прадідуся – Миколи ПЕТРЕЦЬКОГО.

Народився покійний 30 вересня 1928 р. в українському селі Верхня Рівна, що на Мараморощині, в українській сім'ї Василя та Марії Петрецьких.

Тут, в рідному селі, закінчив початкову школу і, як учень-відмінник, був направлений в економічний лицей до Будапешта, як воно було у ті роки.

Слудувала вища військова освіта, після якої був направлений офіцером у Тімішоару.

В 1952 р. одружується з учителькою-односельчанкою Яриною Семенюк і разом повертаються до Тімішоари. Три роки пізніше в них народжується дочка Ірина (Іка), а пізніше і син Мирослав.

Сім'я Петрецьких переходить жити до рідного села Верхньої Рівни, де Микола Петрецький призначений Головою споживчих кооперативів сіл Верхня та Нижня Рони, Коштіль, Бичків, Луг над Тисою, Кричунів, Миково.

За своє активне життя Микола Петрецький відкрив книгарні, де були на полицях газета «Новий Вік» (маючи аж 2 абонементи, щоб підтримати газету!) та українські книги видавництва «Критеріон», кав'ярні, перукарні, краєвечкі, а головне був причетний до побудування двоповерхового продовольчого магазину, де діє і по сьогодні, хоч, за сьогоднішнім звичаєм, все перебрали різні фірми.

В останні роки до пенсії був призначений фінансовим інспектором в повіті Марамуреш.

Разом з дружиною-вчителем виховали своїх дітей, а опісля зайнялися і внуками Лавріном-Іваном – адвокатом, Миколою-Мирославом – депутатом Румунського

Парламенту, головою СУР та Аделіною-Мирославою-Іриною – економістом.

З своєю безмежною любов'ю до людини Всевишній подарував покійному Миколі і трьох правнуків – Андрею, Тімею-Іванку та Давида-Мирославчика.

В останню дорогу 14 серпня прийшли попрощатися, підтримати згорьовану родину і провести покійного ронянці, сурівці – голови Яської, Ботошанської, Сучавської, Сатумарської, Марамороської філій, з України прибули пан Ярослав Скуматчук та Іван Юрак, прийшов також голова села п. Іван Романюк, директор школи Лоредана Лушкан, сім'я Мотря та Михайло Крамар з Клузу, родина, внук від сестри Марії Микола Лаврюк, який завжди був присутній, допомагаючи, чим міг, педкадри і всі добрі люди, які знали і шанували покійного.

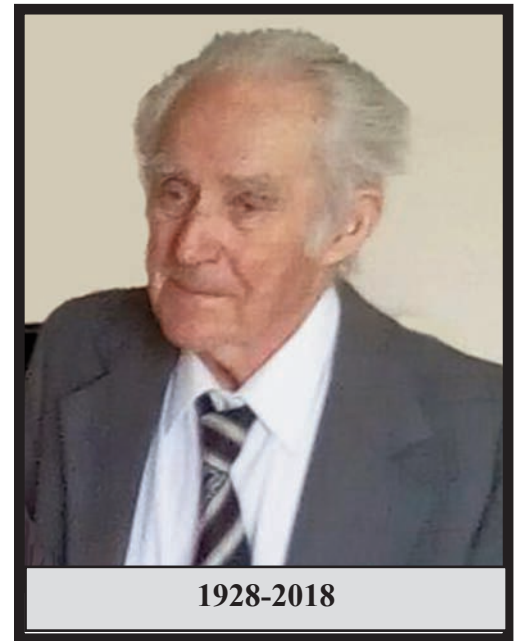
Вечором 13 серпня пройшов Парастас за упокій душі покійного, за прощення його земних гріхів з дуже гарними, хвилюючими релігійними прощальними українськими піснями.

14 серпня відбувся похорон з 9-ма священиками Українського православного Вікаріату Румунії на чолі з Генеральним Вікарієм отцем Іваном Піцурою та радником Вікаріату д-ром отцем Миколою Люврюком, внуком покійного від сестри Гафії.

Дуже гарну, щиру, похвальну Проповідь виголосив сам панотець Вікарій, а прощальне слово і про визначення життя покійного говорив з сльозами в очах, ледве стримуючи сльози, радник Вікаріату д-р отець Микола Лаврюк, він підкреслив роль покійного в підтримці молоді, яку вислав на різні спеціалізації, пов'язані з потребами в спеціалістах для села.

Покійний володів українською, румунською, угорською та російською мовами. Любив книги, бджоли, шахи. Грав на акордеоні, був членом разом з дружиною Яриною Ронянського хору.

Кожного вечора й під час дня приходили миряни підтримати згорьовану важкою втратою сім'ю.

1928-2018

Не можна, щоб не боліла душа в родині через те, що ронянський священик не дозволив поховати покійного на Цвинтарі коло церкви, де похований його старший брат Василь, в землі, яка належить родині, адже вона була закуплена. Хай кожному Бог простить!

Вінкам не було кінця, що доказувало повагу до покійного, його родини.

Був гарний, прегарний літній день, ледве появилася одна хмаринка і скоро зникла, а люду надходило і надходило.

Дуже дбали і хотіли підтримати як найдовший час мужа – дружина Ярина, син Мирослав, який цілий день ходив за лікарем, ліками з дружиною Джетою, яка, плачучи, сказала: «Мене мій батько-тесть ніколи жодним словечком не вразив», внук Микола-Мирослав, який завжди заходив й питав: «Дідику, чи десь болить Вас?». А дідик (хоч і боліло!) відповідав йому: «Ні! Не болить!», а опісля впадав у сон.

Приходили, як часто могли, і дочка Ірина з Бухаресту з сином Лавріном, які його любили понад усе. З великим жалем у душі муж Ірини Іван Ковач через хворобу не зміг бути на похороні і попрощатися з покійним другим батьком.

Не можна не згадати ронянського лікаря п. Флоріна-Антоня Задоського та медичну асистентку за їх відданість і турботливість про хворого п. Світлану Лавицю, з якою і віддав останній свій подих покійний, – щодня приходили побачити, перев'язати важко хворого, радити членам родини, як його доглядати.

Микола Петрецький брав активну участь у громадському житті села, був небайдужим до долі села, завжди готовий допомогти, коли хтось знаходився у скрутній хвилині, доброзичливим, уважним, старанним у потребах того чи іншого.

В його хаті завжди загощали навіть члени Посольства України з самих його початків 1992 р.

Він назавжди залишить добру пам'ять про себе у всіх, хто працював з ним, хто його знав.

Хай з Богом спочиває покійний Микола ПЕТРЕЦЬКИЙ!

Хай земля ронянська буде йому пухом!

Редакція «ВІЛЬНЕ СЛОВО»

Прийміть наші щирі співчуття

Шановна Родино Петрецьких!

Отримала сумну і неприємну вістку, що ваш тато і дідуся Микола Петрецький відійшов у вічність! Хай з Богом спочиває і хай має царство небесне!

Передає вам моя сім'я, включно отець Дмитро Колотило, свої щирі співчуття! І Вашій мамі (бабусі), колезі моєї мами, передайте співчуття! І всій засмученій родині!

Із пошаною,
Ярослава-Орися КОЛОТИЛО

8 ВЕРЕСНЯ ВІННИЦЯ ВІДЗНАЧИЛА СВОЇЙ 655-ИЙ ЮВІЛЕЙ

В результаті хороших відносин співпраці, встановлених протягом багатьох років між нашою філією і міськими та обласними органами державного управління м. Вінниці, з одного боку, і дитячою школою мистецтв «Вишенька», з іншого боку, щороку делегації з Вінниці та Яської філії СУР беруть участь у культурних акціях, організованих у наших містах. І в цьому році, на запрошення організаторів - Департаменту культури Вінницької міської ради і керівництва дитячої школи мистецтв «Вишенька», з нагоди 655-річчя документальної атестації міста Вінниці, делегація Союзу українців Румунії - Яська філія, - у складі представників нашої організації та членів ансамблю українських народних танців «Веселка» – керівник проф. Родіка Фаліштяну, з 6 по 9 вересня 2018 р. взяла участь у цьому святі, в рамках якого був проведений міжнародний фестиваль «Мистецтво без кордонів».

«Мистецтво без кордонів» – така назва 6-го міжнародного фестивалю, що пройшов в обласному центрі на базі Вінницького училища культури і мистецтв ім. Леонтовича. Його організатори – дитяча школа мистецтв «Вишенька» – директор Тетяна Василівна Заїчко, яка працює в обласному центрі з обдарованими школярами. Цього разу в гості у місто над Бугом приїхали 2 колективи з Грузії та Румунії.

Мова мистецтва, дійсно, міжнародна – не визнає умовностей, кордонів. Вона поза політикою, але здатна єднати і створювати той настрій, який сприяє розвитку кожної творчої людини. У фестивалях, які проводяться дитячою школою мистецтв «Вишенька», брали участь гості свята з Грузії та Румунії. Ансамбль танцю Яської філії «Веселка», створений на базі Національного коледжу мистецтв імені Октава Бенчіле у Ясах за підтримки Союзу українців Румунії, виступив з українськими танцями і танцями різних народів світу – народними, класичними, балетно-сучасними. Талановиті педагоги – талановиті й діти, які розуміють мову танцю без слів. Не треба дивуватись, бо мистецтво – без кордонів.

День міста Вінниці традиційно відзначають восени, у першу або другу суботу вересня, за винятком окремих рішень на рівні міської ради.

Так, в залі Вінницького коледжу культури і мистецтв в рамках фестивалю «Мистецтво без кордонів» відбувся майстерклас грузинського танцю і концерт творчих колективів: ансамбль танцю «Веселка» Яської філії СУР, Національного грузин-

ського ансамблю танцю «Месхеті» та Національного вокально-інструментального ансамблю «Горула».

В суботу 08.09. 2018 р. Вінниця відзначала 655 День народження з участю Президента України Петра Порошенка, Прем'єр-міністра Володимира Гройсмана, депутатів та іноземних послів. «Столиця сьогодні переїхала до Вінниці», – говорили вінничани, які зібралися під дощем на Майдані незалежності.

Мер Вінниці зустрів Президента та Прем'єра на Соборній. Дорогою до головної сцени гості зупинились біля виставки «Історія символіки Вінниці», де показали клейноди міського голови і ключ від міста

та розповіли історію міського гербу. На майдані Незалежності провели традиційні урочистості з вітаннями від Президента, Прем'єра і мера.

«Найпрекрасніше, найєвропейськіше місто в Україні! Навіть дощ нам не завадить, щоб ми по-справжньому відсвяткували цей День народження. Вінниця вміє не тільки святкувати. В 2014 році на початку російської агресії вінничани були першими, які відправили добровольців і волонтерів на фронт. Штаб ВПС з першого дня війни забезпечив прикриття мирного неба України. Найкращі сини й доньки віддали своє життя, захищаючи українську землю. Вінниччина і Вінниця вміє і працювати. Цей символ, яким Вінниця стала в результаті децентралізації, ваш прозорий офіс залишається найефективнішим і найкращим. Вінниця і Вінниччина вміє пам'ятати історію культурних традицій. 100 років тому у Вінниці була столиця УНР, а Симон Петлюра звідси думав про забезпечення української державності. Я хочу звідси, з Вінниці, привітати інші міста України, які святкують сьогодні День міста. Ми вітаємо тебе, Дніпро! Ми вітаємо тебе, Миколаїв! Ми вітаємо тебе, Луцьк! Ми вітаємо тебе, Житомир! Окремо хочу привітати Луганськ, який знаходиться на окупованій території. Ми зробимо все можливе, щоб повернути святкування Дня українського міста Луганськ разом з українським суверенітетом і разом з українським прапором», – сказав Петро Порошенко.

Володимир Гройсман у своїй промові відмітив, що успіх Вінниці у вимогливості городян до влади. «Вінниця неперевершена, але це все, завдячуючи кожному з вас. Той, хто для себе визначився, що ми маємо право жити в кращому місті, їздити по гарних дорогах, ходити до нових дитячих садочків, працювати на нових підприємствах. Ми пройшли не простий шлях. Попереду багато випробувань, але ваша вимогливість до влади, до себе дає прекрасний результат. Мене запитують: в чому успіх Вінниці? Початком успіху було те, що влада почала поважати своїх городян. Саме з поваги до кожного з вас, саме в об'єднанні наших прагнень ми можемо робити якісно свою справу. Я переконаний, що ви сьогодні під проводом Сергія Анатолійовича пишете історію прекрасної, славної Вінниці. І нам не завадить будь-яка погода і будь-які перешкоди», - сказав Володимир Гройсман.

Міський голова Сергій Моргунов подякував вінничанам за розвиток і успішність Вінниці.

(Далі буде)

Голова Яської філії СУР
Віктор ГРИГОРЧУК

ЩИРОСЕРДЕЧНО ВІТАЄМО ЮВІЛЯРІВ

СЕРПЕНЬ

Івана КОВАЧА (29 серпня 1946 р.) – головного редактора часопису «Вільне слово», одного із головних співзасновників Союзу українців Румунії (грудень 1989 р.), україномовного письменника Румунії, члена Спілок письменників Румунії та України, удостоєного 3 Премій Спілки письменників Румунії та Премії ім. Юрія Федьковича (2016 р.), – Чернівці, Україна.

Народився Іван Ковач в с. Копашиль Карашеверінського повіту Румунії. Випускник Сігетського україномовного ліцею та Факультету іноземних мов Бухарестського університету.

Багато років працював вищим радником Міністерства Національного Виховання Румунії для української меншини, і не тільки (польської, болгарської, російської), організатором численних Національних Олімпіад з української мови і літератури. Ревного підтримувача молоді українства на румунській землі. Обраний І-им заступником голови СУР на І-му З'їзді СУР 1990 р., з 2005 р. Генеральним секретарем СУР. Виконавчим головою СУР обраний на VI-му З'їзді.

Нагороджений Золотою Медаллю та Почесною Грамотою Кабінету Міністрів України «за вагомий внесок у справу формування позитивного іміджу України в світі, активного громадського діяча з нагоди 10 річниці Незалежності України» та Почесною Грамотою і Золотою медаллю Товариства «Україна-Світ», а також Медаллю МЗС України за освітянську діяльність та Подякою за професійну діяльність і підтримку тих, хто потребує підтримки, Президентського фонду Леоніда Кучми.

Чимало років – кореспондент Радіо «Свобода», УКРІНФОРМУ та Національного Радіо України.

ВЕРЕСЕНЬ

Віктора ГРИГОРЧУКА (1 вересня 1950 р.) – голову Яської організації СУР та заступника голови СУР, члена Президії та Ради СУР. Народився пан Григорчук на мальовничій Буковині в українському селі Негостина. Початкову школу закінчив у рідному селі, а ліцей в Сереті. Слідували роки вищої освіти – Бухарестський факультет, російська і румунська мови, якого закінчив 1973 р. Слідувала праця перекладача в прикордонних військах м. Яси, де працював до виходу на пенсію в чині полковника. Пан Григорчук одружений на українці, має дочку стоматолога і внука. Як полковник-перекладач, брав участь в Договорі про міждержавний кордон між Румунією та Україною. Також в переговорах між Румунією та Україною про острів Зміїний, за що його було нагороджено Президентом Румунії Т. Бесеску Орденом лицаря за військові заслуги.

Родіку ПРЕДЕСКУ (5 вересня 1955 р.) – економічного експерта Союзу українців Румунії. Народилася п. Родіка на Сучав-

щині, де і закінчила початкову школу та ліцей. Поступила в Економічний Факультет м. Яси. Закінчила його на відмінно. З 1980 р. отримала призначення на посаду економічного спеціаліста в Мерію м. Бухарест. Одружена, має гарну дочку Лауру.

Романа ПЕТРАШУКА (8 вересня 1968 р.) – редактора часопису «Вільне слово» вже 18-ий рік, викладача-лектора доктора українського відділення Бухарестського університету, члена Комісії з питань освіти СУР. Народився Роман Петрашук в українській сім'ї учителів, випускників Серетської педагогічної школи в буковинському селі Балківці, випускника ліцею ім. Лацьку Воде м. Серет, Чернівецького педагогічного Інституту ім. Осипа Маковея, Україна, та Факультету іноземних мов Бухарестського університету. Автора збірок критики – «Український світ у ранній творчості Н. В. Гоголя» і «Гоголь – письменник всіх часів».

Вітаємо пана Романа Петрашука із виповненням 50 років гарного творчого життя і бажаємо йому – НА МНОГАЯ ЩАСЛИВИХ ЛІТ!

Ірину МОЙСЕЙ (10 вересня 1971 р.) – головного редактора літературного журналу «Наш голос». Народилася Ірина Мойсей в Україні. Після закінчення Фізико-математичного факультету та одруження із студентом-українцем, вихідцем з-між задунайських козаків Богданом Мойсеєм, випускником Дрогобицького факультету України, доля завела її в Румунію, про яку дотоді мало що і знала, де почала працювати при СУР в журналі «Наш голос», після чого скоро стала і його головним редактором.

Нагороджена Грамотами УВКР, «Україна-світ» за активну пропаганду української культури, поглиблення та розвиток зв'язків зі світовим українством та Медаллю з нагоди 65-річчя часопису «Вільне слово».

За старання пані Мойсей далі підносити і підтримувати українську літературу в Румунії бажаємо їй радості та задоволення від своєї нелегкої праці. Очікуємо на появу збірки (збірок!) поезії та прози п. Мойсей!

Миколу (Колю) КУРИЛЮКА (10 вересня 1947 р.) – викладача-пенсіонера, редактора румуномовного часопису «Curierul ucraïnean», але і активного дописувача до всіх часописів СУР. Був радником депутата Вікентія Николайчука в Серетському бюро. Він засновник і організатор Фестивалю «Співжиття» на Буковині. Микола Курилюк – уродженець буковинського с. Мала Марицейка, де закінчив I-IV кл., а V-VII кл. в с. Велика Марицея. Слідували роки ліцею в м. Сереті та трирічного Педагогічного Інституту в м. Сучава. Мало де можна знайти таку активну людину. Пише сам і інших заохочує писати до часописів СУР. Все своє життя присвятив пресі і вихованню учнів та розповсюдженню нашої преси на Буковині. Працює в рідному селі бібліотекарем.

Міхаєлу ГУЦАН (23 вересня 1960 р.) – технічного секретаря Сучавської філії СУР, уродженця Буковинського краю, яка активно і віддано працює в своєму секторі. Багато успіхів!

Миколу-Мирослава ПЕТРЕЦЬКОГО (16 вересня 1985 р.) – голову СУР, обраного на VII-му З'їзді, депутата Румунського Парламенту від української меншини Румунії. Одного із засновників, ще студентом будучи, з своєю сестрою і кількома марамороськими студентами, Клузької філії СУР, випускника Клузької Академії економічних наук, докторанта, члена Юридичної комісії та Президії СКУ. Народився Микола-Мирослав Петрецький на Мараморощині в українському с. Верхня Рівна в сім'ї з глибоким українським корінням з діда-прадіда, що і привело його віддано і активно працювати зі всією родиною для розквіту рідної меншини – українців Румунії.

Пан голова та депутат – активний і відкритий до всього прогресивного для української меншини. Він секретар Комісії з культури Парламенту та член румунської частини Змішаної українсько-румунської міжурядової комісії з питань забезпечення прав осіб, які належать до національних меншин. Активно бере участь на всіх подіях, організованих СУР як в Румунії, так і на подіях в Україні, організованих СКУ, УВКР.

З численною делегацією брав участь на відзначенні 26 річниці Незалежності України та сповненні 50 років від заснування Світового Конгресу Українців.

Після закінчення факультету записався на Мастерат в м. Бая Марє зі спеціальності – Адміністрація, Права та Статус Державного службовця, який закінчив на відмінно. Активно працює на ниві українства Румунії, член хору «Ронянські голоси» і танцювального колективу «Соколи». Одружений на гарній, милій українці, добрий батько гарного, розумного шестимісячного синочка Давида-Мирославчика. В них, батька і сина, особлива любов!

Втративши свого улюбленого дідуся Миколу, кожного разу, коли вдома, в Роні, йде запалити свічу і помолитися на його гробі, побути з ним на самоті!

Бажаємо багато сили праці та успіхів у його нелегкій, відповідальній роботі!

Ірину-Любу ГОРВАТ (17 вересня 1963 р.) – генерального секретаря СУР. Народилася п. Горват в с. Русково, Мараморощина, в українській сім'ї випускників Української педагогічної школи м. Сігет, Мараморощина, – руцанки та банатського українця, школи, яка виховала і випустила в світ нелегкого післявоєнного періоду марамороську українську молодь, що з честю несла здобуті від своїх вірних викладачів знання, які зуміли посадити в серця своїх учнів ту любов, яку важко і по сьогодні перевершити.

В 1995 р. закінчила п. Люба Горват Історичний факультет Ужгородського Національного Університету, а 1999 р. отримала ступінь кандидата історичних наук.

(Продовження на 13 стор.)

Презентація книги «Оля – дві зими й одна весна» грецького письменника Василіса Пападопулоса

12 вересня 2018 р. в Центральній університетській бібліотеці імені Карола I відбулася презентація книги «Olya – două ierni și o primăvară» в перекладі з грецької на румунську мову відомого грецького перекладача Елени Лазар.

На презентацію книги був запрошений і Надзвичайний та Повноважний Посол України в Румунії Олександр Сергійович Баньков, унів. проф. д-р Тудор Діну, поетеса Грете Тартлер та інші.

Автор роману Василіс Пападопулос народився в Афінах в 1960 році. Закінчив юридичний факультет Афінського університету, а післядипломну освіту у галузі міжнародного та європейського права здобув у Франції. Дипломатичну кар'єру в МЗС Греції розпочав у 1985 р. З червня 2013-2016 рр. – Надзвичайний та Повноважний Посол Греції в Україні, а тепер, з 2018 р., – у Румунії, автор декілька книг у галузі міжнародних зв'язків. Паралельно пише і художню літературу. Так появил

ся роман «На далекому Сході». Враження одного дипломата, де охоплює події з Азійського континенту.

Грецький письменник і дипломат Василіс Пападопулос на основі власних переживань написав роман, який містить факти пострадянської України. Автор роману просліджує два паралельні сюжети. У першому

сюжеті описує суспільство, яке швидко змінюється після розпаду комунізму, а паралельно долю вісімнадцятирічної киянки Олі, яка намагається вижити серед злиднів і

загального зубожіння. Шляхи героїв, зрештою, перетинаються, хоча самі вони ніколи не зустрінуться. Сильний зв'язок із ватажком злочинного угруповання, втручання у багатство і розкоші, втеча від реальності – це тільки декілька причин, що різко змінюють усе життя дівчини. У коловороті несподіваних картин і розмаїтих вражень дипломат відкриває для себе те, що має багато спільного з людьми, серед яких опинився. Хоча автор і Оля бачать одні і ті ж самі речі, вони сприймають їх кожен по-своєму. Їхні шляхи, під кінець, перетинаються, хоча вони обоє ніколи не зустрінуться...

Роман ПЕТРАШУК

ДНІ НЕВЕЛИКОЇ БУКОВИНСЬКОЇ «ШВЕЙЦАРІЇ»

Місто Серет – це місто етнічної та релігійної толерантності, невеликої «Швейцарії» Буковини, розташоване на східному краї Європейського Союзу. Нещодавні дні цього міста (13-15 липня) мають роль просування через культуру та мистецтво його образу, збереження і культивування мультикультуралізму як відмінного елементу Буковинського краю заходи, присвячені цим дням, привернуть увагу любителів музики різних жанрів, багатьох спортивних змагань та художніх виставок. В дні міста Серету беруть участь і відвідувачі із сусідніх сіл, а також і гості з України.

Як у кожному році, і цього року Серетська Міська Мерія, місцева Серетська Рада і Культурний Центр «Мігай Теліман» організували в цей період різні заходи, присвячені XI-ому випуску очікуваних днів. Офіційне відкриття заходів відбулося на прекрасній сцені перед Культурним Центром «Мігай Теліман» з участю мера Серета Адріана Попою, який тепло привітав учасників днів міста, побажав організаторам і виступаючим

художньо-артистичним колективам багато успіху.

Програма Днів включила танці і музику. Так, піднялися на сцену Фанфар «Трандафірул», із Калафиндеит, потім діти із серетських дитячих садків та Клубу дітей і серетські учні, колектив Асоціації «Коломийка» м. Серет під керівництвом проф. Зірки Янош, Танцювальний Клуб «BOGHIDANCE» з м. Серету, Група Маріуса Леонте і Міражна Група із Сучави. Дні міста Серету продовжилися різними спортивними змаганнями, виступами Фольклорного фестивалю «Серет» – випуск VI, Ансамблю «Козачок» із Балківців під керівництвом Петра Шоймана, Ансамблю «Коломийка» із Серету – керівник Зірка Янош та виступами Ансамблю «Сăтрul rîini» з Куджіру, Каліна Бритяну, Ансамблю «Флоріле Буковіней» з Радівців, Грігоре Германа, виступами Ансамблю «Корнішор» з Дорнеит, Резвана Чобану, Фольклорної Групи «Дор Стребун» з Білки, Мігая Грінческу, Ансамблю «Дойна Ілфовулуй» з Буфті, Ансамблю «Сіретул» із Серету.

Дні міста Серету завершилися виступами Аліни Мандюк, Богдана Поповича, Крісті Рангу та ще 17 іншими учасниками.

Микола МАЙДАНЮК
Фото автора

Міжнародний фестиваль «Співжиття»

26 серпня в селі Палтіну Сучавського повіту було проведено XXV-ий ювілейний фестиваль «Співжиття» за фінансового сприяння СУР та місцевої влади. Головним організатором свята була Сучавська філія Союзу українців Румунії. У цьому році ювілейний фестиваль, який дотепер був міжетнічним, отримав статус міжнародного, оскільки вже роки підряд у ньому беруть участь артисти й творчі колективи з України, зокрема з Чернівецької області. У ході фестивалю відбувся парад національних костюмів з участю його учасників та гостей.

На урочистому відкритті перед учасниками і гостями фестивалю виступили представники нацменшин та інші офіційні особи. У своїх привітальних виступах вони відмітили свою радість з того приводу, що цей фестиваль продовжується, оскільки така подія відіграє значну роль у збереженні культурних цінностей, взаємоповаги, толерантності та мирного співжиття. Слід уточнити, що на Буковині проживають аж 12 нацменшин, які мають гарне ставлення до ближнього та до духовних надбань кожного зокрема. Після парад аматорські художні колективи зачарували своїми народними піснями і танцями, а також хореографією присутню публіку в Будинку культури села Палтіну. Фестиваль дав можливість мешканцям села Палтіну та гостям пізнати духовні цінності, традиції, звичаї та народні костюми нацменшин, а також румунського мажоритарного населення. Слід нагадати, що фестиваль «Співжиття» започаткований з ініціативи учителя Колі Курилюка в селі Марицеї. Перші сім випусків відбулися в Марицеї, а потім фестиваль був організований у різних місцевостях Буковини, де компактно проживає українська громада.

На фестивалі був присутній, як кожного року, учитель української мови із села Негостини Євсебій Фрасенюк, який поділився з нами своїми враженнями: «Гуцули села Палтіну, як, до речі, всі гуцули, дуже гостинні люди. Вони показали це своєю підготовкою до фестивалю. Насправді село Палтіну було святково підготовлено. Парад народних костюмів був очолюваний вершниками гуцулами на їхніх славних конях аж до Будинку культури, де підряд ввійшли артистичні колективи та гості, які прибули на свято у село Палтіну. Після вітального слова гостей спектакль-концерт розпо-

чався виступом діточок з Вагра-Молдовіцей, які представили хореографічний мотив ігри з дитинства на основі твору відомого румунського письменника Йона Крянге «Спогади дитинства». Потім виступили творчі колективи, які

створили надзвичайні враження, тому що наші самодіяльні гурти вже сягають майже рівня професійності. Виступили вже відомі славні «Ронянські голоси» з Вишньої Рівни, керівник Джета Петрецька, чоловічий гурт з Полян Марамуреського повіту, вокальний гурт німців «Едельвейс» з Кимпулунг Молдовенеск, керівник Антонія Георгіу, гурт «Червона калина» з Негостини, а саме вокальний гурт під керівництвом Миколи Майданюка і танцювальний гурт під керівництвом Юліана Кідеши, вокальний гурт «Негостинські голоси», керівник Петро Шойман, відомий ансамбль «Козачок» – керівник теж Петро Шойман, гурт «Полонинка» з Палтіну, який прекрасно виконав стародавні пісні з місцевого фольклору. А з України, можна б їх назвати професіоналами, – це викладачі Національного Чернівецького університету ім. Ю. Федьковича музичної кафедри, а саме гурт «Буковиночка», які виконали ряд пісень на високому рівні, а це дуже добре з точки зору того, що ми можемо побачити, як розвивається українська культура, це, для нас живий приклад, свого роду показник, як нам треба далі просувати культурні цінності нашої української меншини. Щодо виступу заслуженого артиста України Ірини Штець немає слів. Вона виконала прекрасну пісню «Молитва мамина». Зал просто був зачарований, оскільки такі глибокі почуття вона зуміла передати публіці і закінчила апофеозно пісню «Народ – це ми».

Палкий любитель фольклору Євсебій Фрасенюк ще сказав, якою була мета цього заходу: «Сама назва цього фестивалю дуже відповідає Буковині. Це слово можна тлумачити у двох значеннях, як співжиття, тобто спільне життя багатьох нацменшин з давніх-давен, а якщо розділити, то це спів життя, тобто оспівується те, що є найкраще в духовному житті кожної національної меншини, які беруть участь у фестивалі. Фестиваль треба зберегти, до речі, так стверджували і представники меншин. Вони були тієї думки, що цей фестиваль дуже корисний для культурного просування всіх меншин, тому що він не тільки збирає у певний час артистичні колективи і проводиться спектакль-концерт, але й кожний пригтовляється до цього фестивалю, оскільки хоче показати, якого рівня він сягнув. Це не тільки конкуренція, але і обмін досвідом та плекання рідної культури».

Христина ШТИРБЕЦЬ

БУКОВИНСЬКЕ МІСТО КИМПУЛУНГ МОЛДОВЕНЕСК У СВЯТКОВИХ ШАТАХ

Місто Кимпулунг Молдовенеск в період 27-29 липня 2018 р. перебувало у святкових шатах. Тоді відбувся Міжнародний фольклорний фестиваль «Буковинські зустрічі» – 29-ий його випуск і Фінальний етап Фольклорного фестивалю-конкурсу «Румунські душевні скарби» – XVI-ий випуск, в якому брали участь художньо-артистичні гурти, які завоювали перші місця на його зональних етапах.

Для читачів «Вільного слова» розповім про ці два Фестивалі. «Буковинські зустрічі» – це Міжнародний фольклорний фестиваль, який переріс у виняткове свято музики, співу, танців і, щонайважливіше, у велику нагоду братання сусідів: українців, німців, вірмен, поляків, ромів, румунів, словаків, угорців. Завдяки запалу Збігнева Ковальського, організатора цього фестивалю, «Буковинські зустрічі» набули «рангу» міжнародних і зараз відбуваються в п'ятьох країнах, в яких проживають буковинці. Польські міста Ястров'є й Піла, румунське Кимпулунг Молдовенеск, угорське Боньхад, словацьке Турчанське Теплице та українське Чернівці гостинно приймають учасників Фестивалю, милуючись культурою «іниших», а водночас близьких народів, котрих єднають співіснуючі традиції на землі предків.

Метою фестивалю є популяризація і збереження цінностей, які мають вплив на збереження народної ідентичності, зміцнення традицій та міжнародних взаємин. Одним словом, «Буковинські зустрічі» сьогодні – це бажане й очікуване свято для всіх буковинців, які живуть на Буковині і за межами Буковини, в інших країнах.

Мета Фестивалю-конкурсу «Румунські душевні скарби» – це сприяти розвитку традиційної культури, музики, танців, ремесел, народних звичаїв та інструментів і професій, у тому чи іншому гурті маючи можливість взяти участь члени тільки в одній із наведених вище конкурсних глав. Фестиваль має освітній характер для аматорських художників. Фестиваль-конкурс «Румунські душевні скарби» організований на національному рівні лише в Сучавському повіті. Підкреслюю, що фінальний етап відбувся 27-29 липня 2018 р. в Кимпулунг Молдовенеск під час проведення в цьому місті Міжнародного фольклорного фестивалю «Буковинські зустрічі».

Фестиваль-конкурс «Румунські душевні скарби», випуск XVI-тий, визначив переможців. Журі цього конкурсу складалося з фахівців Культурного центру «Буковина», що в Сучаві, доктора етномузикології Констанци Крістеску, – художнього консультанта в центрі популяризації та збереження традиційної культури, професора Оани-Марії Ботезат – художнього консультанта в центрі сприяння та збере-

ження традиційної культури, етнографа Євтасії Русу – художнього консультанта в центрі сприяння та охорони традиційної культури, Іона Байцана – директора школи мистецтв ім. Іона Ірімеску в Сучаві, Іліє Нимцою і Георгія Паланюка – хореографів в артистичному ансамблі ім. Чипріана Порумбеску із Сучави. У Фестивалі-конкурсі «Румунські душевні

скарби» брали участь також і артистичні гурти української менишини Буковини. Журі конкурсу наділило чимало нагород артистичним гуртам української менишини.

Так, серед дитячих колективів перше місце завоював Вокально-інструментальний гурт «Ізворашул» села Ізвораеле Сучевей – керівник священник Петро Арделян, а серед культурних установ картина така: перше місце – Фольклорна група «Коломийка» з м. Серету – керівник проф. Зірка Янош; перше місце – Українська танцювальна група «Червона калина» з Негостини – координатор ансамблю проф. Юліан Кідеша; перше місце – Вокальна група «Негостинські голоси» з Негостини – керівник проф. Петро Шойман; друге місце – Вокальна група ансамблю «Червона калина» з Негостини – керівник проф. Микола Майданюк.

Вокальна група ансамблю «Червона калина» виконала на Фестивалі «Румунські душевні скарби» три пісні: «Зорі і зорі», «Посилала мене мати» і закінчило свій виступ піснею «За городом кози пасла», яка звучить так:

I. За городом кози пасла, назбирала горщик масла.

Соловей у саду тьох та тьох, соловеєчко...

Личко чинда-чиричинда, личинда, личинда,

Личко цюмба-цюруцюмба, брала воду молода.

II. Горщик масла, діжку сиру, вареників наварила

Соловей у саду тьох та тьох, соловеєчко...

Личко чинда-чиричинда, личинда, личинда,

Личко цюмба-цюруцюмба, брала воду молода.

III. Вареників наварила, усіх хлопців запросила.

Соловей у саду тьох та тьох, соловеєчко...

Личко чинда-чиричинда, личинда, личинда,

Личко цюмба-цюруцюмба, брала воду молода.

IV. Їжте, хлопці, ще й вмочайте за горілку вибачайте.

Соловей у саду тьох та тьох, соловеєчко...

Личко чинда-чиричинда, личинда, личинда,

Личко цюмба-цюруцюмба, брала воду молода.

V. Бо горілка дорогая, шинкарочка молодая,

Соловей у саду тьох та тьох, соловеєчко...

Личко чинда-чиричинда, личинда, личинда,

Личко цюмба-цюруцюмба, брала воду молода.

VI. За городом квіти в'ються, а за мною хлопці б'ються.

Соловей у саду тьох та тьох, соловеєчко...

Личко чинда-чиричинда, личинда, личинда,

Личко цюмба-цюруцюмба, брала воду молода.

На закінчення хочу підкреслити, що я не раз говорив і писав, що Негостина була з 1949 р., є і буде центром української культурної діяльності на Південній Буковині, а це можна і зараз запитати, що лише Негостина, унікальне село, брала участь на Фольклорному окружному Фестивалі-конкурсі «Румунські душевні скарби» з трьома артистичними гуртами, які всі три були нагороджені дипломами і грошима.

Микола МАЙДАНЮК

МІЖНАРОДНИЙ ФОЛЬКЛОРНИЙ ФЕСТИВАЛЬ ДЛЯ ДІТЕЙ ТА ЮНАЦТВА «КАТАЛІНА» – ЯСИ, ХХІV ВИПУСК

Міжнародні фестивалі – це яскраві культурні і захоплюючі події для усіх шанувальників народної музики, національних пісень та колоритних танців, тим більше, коли учасниками такого фестивалю це діти, підрастаюче покоління.

Міжнародний фестиваль «Каталіна» – це виняткова подія, на яку з'їжджаються кожного року до Яс танцювальні колективи, іноді духові оркестри, народні музиканти, гурти з багатьох повітів Румунії. На фестивалі румунські народні колективи мали можливість спілкуватися з іншими творчими колективами із-за кордону, відкриваючи для себе нові можливості для розвитку, знічення дружби та співпраці.

І цього року до участі у фестивалі були запрошені колективи, ансамблі та сольні виконавці, в репертуарі яких народна творчість, різні жанри фольклору, а також учасники етнічних громад для представлення своєї культури, які безмежно закохані в народну музику, пісню, танець і вже багато років популяризують народне мистецтво в своїх країнах та за кордоном. Вони гідно представили свій рідний край на фестивалі й цьогоріч та були нагороджені дипломами і пам'ятними призами.

Фестиваль відбувається з метою розвитку творчого потенціалу молодого покоління, збереження та відтворення кращих зразків народного мистецтва, залучення до скарбниці національної спадщини засобами пісні, танцю, музики, живопису, декоративно-ужиткового мистецтва, художніх ремесел з метою: Підтримки і розвитку дитячої народної творчості; Знайомства з самобутньою культурою, мистецтвом і народними традиціями різних націй і народностей, що проживають в Румунії та за її межами; Обміну творчим досвідом, розвитку та укріплення творчих зв'язків самодіяльної творчості різних поколінь; Підвищення професійного рівня керівників-педагогів колективів; Виховання художнього смаку у підрастаючого покоління; Знайомства з історичною та культурною спадщиною міста і повіту Яси.

Фестиваль народної музики і танців для дітей у 2018 році - це унікальна винагорода для творчих колективів показати своє уміння та гарно відпочити у нашому прекрасному місті. Фестивальні концерти завжди насичені яскравими та цікавими виступами і будь-які шанувальники знайдуть для себе щось до душі. Фольклорний жанр на Яському міжнародному фестивалі завжди представлений у широкій гамі мов, культур, традицій, обрядів народів Європи.

В останні дні липня місяця Яси перетво-

рилися, точніше, парк Палас, на територію завзятих народних пісень та гарячих національних танців. Сьомий рік підряд в Палас-парку м. Яси проводиться Міжнародний фестиваль фольклору для дітей та юнацтва «Каталіна». ХХІV випуск цього фестивалю – це масштабний захід, присвячений параді національних народних костюмів, музиці і танцям, на яких головну роль зіграли молоді самодіяльні художні колективи, любителі традицій своєї країни. На сцену піднялися один за одні фольклорні ансамблі з Мексику, Болгарії, Польщі, Чорногорії, Угорщини та Республіки Молдова. Румунію представляли 14 ансамблів з повітів Ар-

джеш, Ботошані, Гунедоара, Нямц, Олт, Тульча, Сучава, Васлуй і Яси. Любителі румунського фольклору, або ті, що бажали відкрити для себе традиції інших країн, мали ідеальне тематичне шоу.

Як і кожного року, фестиваль був відкритий парадом національних народних костюмів. Глядачі мали нагоду любоватися традиційними костюмами країн-учасниць по маршруту Національний театр «Васіле Александрі» – бул. Штефан чел Маре – вул. Палат і комплекс Палас. Перший день конкурсу, який відбувся в Палас Парку закінчився в п'ятницю церемонією нагородження та гала-концертом.

Яська філія СУР була представлена ансамблем «Веселка», який виступив з низкою прекрасних українських народних танців. Виступ дітей оцінили не тільки члени журі, а й вся аудиторія, яка аплодувала їм протягом довгих хвилин. В категорії ансамблів з Румунії наш ансамбль отримав першу премію та спеціальний приз Яського радіотелебачення. Це завдячується, зокрема, копійчій праці хореографа та керівника ансамблю п. Родіці Фаліштяну та підтримці керівництва Національного художнього коледжу ім. Октава Банчіла м. Яси.

Мелодії пісень, витонченість танців, танцювальних рухів колективів країн-учасниць показали, як багато у нас спільного. А мистецька атмосфера фестивалю розширила можливості співпраці заради загального миру та добра.

Міжнародний фольклорний фестиваль – це також і завжди цікаві творчі зустрічі, спілкування з учасниками різних колективів, набуття досвіду в організації подібних заходів, обмін мистецькими здобутками, ну і, безумовно, такі заходи є справжньою школою народної дипломатії. Цей фестиваль – справжнє свято народної творчості, духовності, єднання фольклору різних європейських держав. Він надихає, енергетично заряджає, і ми щасливі, що Яси долучились до цього свята.

Фестиваль надав рідкісну можливість шанувальникам народних танців та мотивів оглянути виступи учасників міжнародного дитячого фестивалю на великій сцені. В свою чергу, творчі колективи сусідніх країн танцями і співами представили культурні традиції свого етносу. Фестивалі – це хороша нагода для творчого натхнення і подальшого розвитку малих та великих колективів.

Міжнародний фольклорний фестиваль для дітей та молоді «Каталіна», організований Палацом дітей м. Яси та Шкільним інспекторатом Яського повіту, подарував місцевій громадськості корінну, специфічну культурну спадщину різних сусідніх країн, які взяли участь у ньому.

Голова Яської Філії СУР
Віктор ГРИГОРЧУК

УКРАЇНСЬКА ПІСНЯ ЄДНАЄ НАС!

*«А пісня – це душа,
З усіх потреб потреба.
Лиш пісня в серці ширить межі неба,
На крилах сонце сяєво їй лиша.
Чим глибше пісня, тим ясніш душа».
(Іван ДРАЧ)*

Українська пісня – частина духовного життя народу, вона не покидає його ні в ралості, ні в смутку, крок за кроком слідує за ним від дитинства до старості. З піснею на вустах народ відзначає свята, з піснею ми відчуваємо красу життя. Пісня криє у собі силу уяви та багатство щирих переживань, проходить через довгі століття, щоб і сьогодні причарувати нас.

І так, в неділю 22-го липня у мальовничому селі Красний (сама назва села називає себе) відбулося свято з традиційними піснями і танцями.

Після Служби Божої громада села збиралася на це велике щорічне свято української пісні і танцю. Одягнені в народному святковому одязі, красняни прийшли на майдан послухати чудові українські народні пісні та коломийки, побачити та намілуватися танцями. Всім відомо, що українці – співучий народ, а пісня, наш духовний скарб, єднає нас. В кожній українській народній пісні чи коломийці відчувається українська душа, українська вдача, віра, надія й любов. Пісня єднає людей духовно, несе заряд енергії та добра.

Мета цього заходу – сприяти популяризації прекрасного згаданого вище скарбу, створеного народом, доказати єдність української меншини. Подія фінансована СУР. Душа цього свята – голова сільської організації СУР пан Юра Мочернак, який сердечно привітав гостей та присутніх, запросив на сцену і до слова голову СУР і депутата Парламенту Румунії пана Миколу-Мирослава Петрецького, голову Марамороської філії СУР п. Мирослава Петрецького, пані Любу Горват – генерального секретаря СУР і голову Сатумарської організації СУР, п. Іллю Савчука – голову філії СУР повіту Сучава, п. Віктора Симчука – голову філії СУР повіту Ботошани, голів організацій

СУР українських сіл: Поляни, Кривий, Рускова, Вишівська Долина, Луг над Тисою, Великий Бичків, Верхня Рівна, м. Сігет та директора Краснянської школи пані Віоріку Петровай.

Почалося свято виступом вродливих дівчат групи «Красняночка» (керівник Юра Мочернак), які висловили у своїх місцевих коломийках почуття кохання, краси рідного краю.

Потішили присутніх і гостей «Ронянські голоси» – хору, керованого талановитою п. Джетою Петрецькою, чоловіча група «Голос полонини» із села Поляни, якою керує п. Михайло Мачока, «Веселка» із села Луг над Тисою, керівник Анна Самбор, «Червона ружа» з Великого Бичкова, керівник Анна Мігалі, «Русчаночка» з села Рускова під проводом п. Михаели Миколайчук, «Кривляночка» із села Кривий, керівник Іван Рекало.

Приємно вразили глядачів талановитим виконанням танців юні учасники танцювальної групи «Червона калина» з Негостини повіту Сучава та із села Рогожешти повіту Ботошани, а духовий оркестр «Буковиночка», теж із Рогожешт, підтримав оптимістичний настрій присутніх. Пан М. Скутельник зачарував усіх присутніх своїм чудовим виконанням українських пісень.

Дуже приємно, милозвучно лунали пісні та коломийки, мелодії танців! Присутні обдаровували виконавців своїми оплесками в урочистий, веселій атмосфері. Завершив концерт виступ групи «Червона калина», керівник якої пан Мирослав Петрецький. Після особливо вдалого заходу голова організації СУР села Красний пан Юра Мочернак подякував учасникам за чудову концертну програму, також своїм односельчанам-краснянам, провodu СУР за підтримку, побажав усім міцного здоров'я, успіхів, добробуту, запросив їх до столу, де далі лунали пісні.

Ледія СПІВАЛЮК,
голова організації СУР
села Вишівська Долина

У Клуж-Напоці пройшов 10-ий випуск Міжнародного наукового симпозіуму слов'янствів

(Закінчення. Продовження з 4 стор.)

Зовсім інше враження, ніж від столиці. У Клужі ми ще не мали нагоди походити, але ...дуже гарне враження на мене справило те, що я бачив». «...Враження взагалі позитивне від країни і від дуже зичливих і приємних в спілкуванні людей. ...Багато спільного з Україною. Бо бачимо сліди от того соціалістичного минулого і розумієш,

що навіть Румунія, яка менший період часу перебувала під цим режимом, зазнала багатьох шкод від нього. Ми довших і більших шкод зазнали. І наше спільне завдання – долати оту тяжку спадщину», – підсумував професор Микола Васьків.

Пані доцент О. Хамедова зауважила: «...От українці часто нарікають, що от нас в Європі мало знають і не розуміють. Але ми так само мало знаємо про сусідів. ...Мені сподобалося абсолютно все. І навіть

Бухарест має свій певний шик, певний колорит... Я би хотіла порадити всім і ненауковцям – відкривайте для себе нове».

Завершити хочеться її ж словами, в яких виражені надії і сподівання як українців, так і румунів: «...Бажаю вам, румунам, розвитку динамічного, бажаю вам відчувати себе щасливими в Європейській родині. І дай Бог нам, українцям, колись доєднатися до цієї родини».

«НАША СУЧАСНИЦЯ»

Рубрику веде Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ

ПАНІ АННА МАЧОКА-БІЛИК

Народилася пані Анна в українському селі Ремети 26 травня 1947 року в Марамороському повіті.

Початкову школу та 5-7 класи закінчила у рідному селі, а опісля поступила до Педагогічного ліцею міста Сігет, у 1960 році.

Але у V-ому році відтягнулася через хворобу, а потім, після двох років, продовжила навчання у румунській секції, закінчивши I-ий випуск п'ятирічного Педагогічного ліцею в 1968 році.

Місце роботи отримала в селі Поляни. Там вона вчителювала протягом 20 років.

10 вересня 1969 року одружилася в Полянах із колегою класу – учителем Петром Біликом, вихідцем із села Марицеї, що на Буковині в Сучавському повіті.

Разом із Петром захистила всі учительські ступені.

Із своїм мужем Петром прожила 19 років. На превеликий жаль, коли йому виповнилося 40 років, він відійшов у вічність – 1987 року.

Похований у Реметах.

У їхній сім'ї народилися три дочки: Адела, Марія-Рамона, Анка-Петруца.

Коли їх батько Петро помер, всі три дівчата були ще підлітками.

У рік після смерті чоловіка Петра п. Анна отримала місце роботи у рідному селі.

У Реметах учителювала аж до пенсійного віку.

У 1989 року збудувала собі хату.

Важко перенесла Петрову смерть, бо напливали запитання без відповідей: Що мені робити? Як далі бути?

А ночами не досипала та плакала. Та одного дня – сама до себе: досить уже побиватися. Життя іде вперед, бо мертві з мертвими, живі з живими!

Думала позитивно і всю надію поклала на Всевишнього.

Так стала сильною духом, бо мала роль батька-матері, учительки і господині.

На першому плані в неї були діти, яких виховувала, вчила їх працювати по господарству, щоб знали всіляку роботу, щоб їм не було трудно в житті.

Донечки повиростали, – розумниці, послухняні, старановиті. Вони вчилися на відмінно. Закінчили ліцеї у місті Сігеті, а потім скінчили і вищу освіту.

Старша дочка Адела – стоматолог, менша Анка-Петруца працює лікарем стоматологом у місті Карей (Сату Маре), а Марія-Рамона – викладач математики у місті Сігеті у школі Н-р 2. У цій школі робили педагогічну практику її батьки.

Тепер всі три дівчата одружені, а пані Анна уже бабуся трьох внуків.

Старша внучка Коріна – студентка на II курсі у місті Клуж-Напоці. Ромео-Михайлик – закінчує ліцей ім. Драгоша Воде в Сігеті і мріє стати студентом Теологічного Інституту у Клужі. Денис-Маріан – учень II-ого року Військового Ліцею у Кимпулунзі. Анджел – учень III класу у місті Карей. П'ятий внук найменший – Богдан – сповнить два роки у липні. Він і є бабусиним сонечком!

Всі п'ятеро – радість і втіха щасливої бабусі.

Хоча донечки пані Анни одружені і повідлітали в свої гніздечка, не живуть із нею, вона ніколи не відчувається самотньою.

До неї приходять діти у гості на

свята, а вона йде до них, коли серце бажає, та повертається до своєї хати, бо не може залишити її на довгий час.

Біля хати і в хаті знайде собі роботи, бо любить квіти, вирощує їх, доглядає, бо квіти для неї енергія життя від ранньої весни до пізньої осені. В її подвір'ї – рай! Так каже пані Анна.

А ще вона любить зустрітися із колишніми колегами. Цього року надіється, що відзначимо 52 роки від закінчення школи.

Пані Анна любить все, що її окружає. Тому часто блукає по лісу із найкращою подружкою – пані Марією Стан, колишнім викладачем Реметянської школи.

Тепер пані Анна на заслуженій пенсії – любить ходити по гриби, а іноді тільки так, щоб мати звідки повернутися, подихати свіжим повітрям, або читає, чи вишиває рушники з народними мотивами, або гуцулки для внуків, а думки лнуть у минуле або ж у майбутнє і мріє вона стати прабабусею!

Ще хотіла би відігнати від себе всі хвороби, бо, як кажуть старожили, «старість не радість».

«Я відчуваюся щасливою жінкою, бо у житті я сповнила майже всі свої мрії. А недоліки та перепони хай лишаяються у минулому, – так думає п. Анна.

– Тепер щодня прошу Господа Бога, щоб нагородив мене здоров'ям, щоб продовжити життя і радіти своїй великій сім'ї, внукам, дочкам, зятям. А старість моя хай буде легкою і спокійною».

Пані Анна задоволена тим, що здійснила у житті, значить, не марно прожила свої роки!

Марія ЧУБІКА

ЩИРОСЕРДЕЧНО ВІТАЄМО ЮВІЛЯРІВ

(Закінчення. Поч. на 7 стор.)

Пані Ірина працює директором Сатумарського повітового музею.

Організатор конференції «Українсько-румунські відносини. Історія та сучасність», координатор збірника «Українсько-румунські відносини. Історія та сучасність». На Конференції Сатумарської організації СУР була обрана її головою. У жовтні місяці (26-28) ц.р. пані Люба Горват організує вже VII-ий Випуск Симпозіуму. Це велика праця. Успіхів!

Вітаємо з виповненням гарної дати – 55 років життя!

Олександр-Любу ПУЮ (26 вересня 1964 р.) – технічного секретаря найбільшої організації СУР (зверх 35 тисяч українців) Марамороської організації СУР. Народилася Олександра-Люба (Леся), з

дому Семенюків, у гарному українському селі Верхня Рівна, Марамороцина, в справжній українській сім'ї Марійки та Івана Семенюка, багаторічного директора Верхньорівнянської школи!

Пані Леся одружена, має гарних дочок, як і вона сама, має щасливу та гарну сім'ю. Живе у місті Сігеті. Бажаємо п. Лесі багато успіхів в її праці!

Ларису СЕМЕНЮК-ПЕТРЕЦЬКУ (29 вересня 1991 р.) – народилася Лариса у с. Верхня Рівна, Марамороцина. Тут закінчила початкову школу, а опісля україномовний ліцей ім. Т. Шевченка в місті Сігеті. Після закінчення ліцею поступила на Психологічно-педагогічний факультет ім. Бабеша Бойоя в місті Клуж-Напока.

П. Лариса, як відважна українка, відкрила I український клас у рідному селі. Цього року вже її учні стали першокласниками, на яких чекав дуже гарно обладнаний клас

зі всім необхідним малим вихованцям на партах.

П. Лариса одружена і вже мати гарного шестимісячного синочка – Давида-Мирославчика. Хай їй щастить у такій відповідальній виховній роботі!

Марію ОПРИШАН (29 вересня 1942 р.) – уродженницю українського села Верхня Рівна, що на Марамороцині. Випускницю Сігетського Українського педагогічного ліцею, яка згодом поступила на Клужський факультет – спеціальність Біологія. Викладача біології, довгі роки – заступника директора Верхньорівнянської восьмирічки, багато років – диригента хору «Ронянські голоси». Автора збірки для дітей – «Розкажу вам казку-байку». Не одну генерацію виховала і пустила в люди!

**НА МНОГІ І БЛАГІ ЛІТА!
ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОВІД СУР**

◆ Е Ж О Р І Ж К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

24 СЕРПНЯ – ДЕНЬ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ!

Вже 27 років, як Україна стала незалежною державою. Радість, гордість наповнила серця всіх українців, які живуть поза її межами, але є паростками свого народу, який, нарешті, став повноправним господарем на своїй споконвічній землі. Перші роки незалежності України всіх нас нав'яло таким романтичним, щасливим настроєм, що вже ніхто і ніколи більше не буде взмозі покрити, поставити на коліна цей героїчний народ. Не так сталося, як всі надіялись! Не хотіли вірити

ні СКУ, ні СФУЖО, ні іншим організаціям, які попереджали нас, надсилали документи про небезпеку з боку Росії.

І тепер вже 4 рік, як в Україні йде війна, було відірвано Крим... Ведеться дестабілізація України, сіється розбрат в народі.

Ми переживаємо за ситуацію в Україні, підтримуємо, молимося, переживаємо за життєві втрати молодих хлопців-захисників, за їхні муки!

Хай Всевишній стане на допомогу Україні, її Незалежності!

(І.П.-К.)

Ігор СІЧОВИК

ДОБРЕ БУТИ ДОБРИМ

Укиці Муркиці семеро кошенят. І всі вони такі білі та пухнасті, що навіть мама не може відрізнити одне від одного.

Одного разу хтось з кошенят вчинив шкоду – подряпав штори з такою силою, що нижня частина перетворилася на суцільні мотузки.

Збрала киця Муркиця дітей і запитує суворо:

– Зізнайтеся, хто з вас пошкодив штору?

Але діти дивилися на маму такими невинними очима, ніби

нічого не розуміли. Після цього кожне кошенятко почало виправдовуватися:

- Не я...
- Не я...
- І я не я...

Довелося мамі замінити зіпсовану штору на нову.

Через два дні киця Муркиця знову збрала кошенят у кімнаті:

– Сьогодні я помітила, як хтось з вас полив у саду троянду. Чи не скажете, хто це вчинив?

Діти, не змовляючись, дружно вигукували:

- Я!
- Я!
- Я!
- Я!
- Я!
- Я!
- Я!
- Я!

– От бачите, дітки, як приємно бути одним з тих, хто зробив хоч маленьке добро, і як соромно відповідати за свої погані вчинки.

СМІЙМОСЬ!**Цікава арифметика**

- Скільки учнів у вашому класі?
- З учителькою – тридцять п'ять.
- Отже, без неї тридцять чотири!
- Е, ні! Без учительки в класі не залишиться жодної душі!

Портфель з десятками

Батько купив синові портфеля і наказав:

- Дивися ж, хлопче, щоб ти щодня приносив повний портфель десятків.
- А куди ж я покладу підручники?

«Кмітливий»

Учитель вирішив перевірити учнів на кмітливість:

– Хто хоч один раз обпікся, той завжди боїться вогню. Скажи щонебудь схоже.

Учень відповів:

– Кого один раз вимили, той боїться води!

Занедужали котлети

Ігор побачив, що батько кладе гірчицю на котлети.

– Мамо, іди швидше, котлети захворіли, тож батько ставить їм гірчичники!

◆ С Ж О Р І Ж К А Д Л Я Д І Ж Е Й ◆

ВІТАЄМО З НОВИМ НАВЧАЛЬНИМ 2018-2019 РОКОМ!

Промайнули літні канікули, наступив вересень – місяць хвилювань для першокласників, для їх батьків, які вступають у невідомий для них світ – першого дзвінка, знайомств з новими колегами, з учителем, з підручниками на лавках, з дисципліною в класі і школі, а для старшокласників – зустріч з колегами, з якими не зустрічались протягом літніх канікул.

10 вересня 2018 р. на відкритті Нового навчального року на цей раз голова СУР та депутат Румунського Парламенту п. Микола-Мирослав Петрецький відправився до банатських українців села Шука, щоб бути разом з ними в ці щасливі та хвилюючі моменти їхнього життя. Побачити на свої очі проблеми, з якими вони стикаються, і підтримати їх, підбадьорити, заохотити бути справжніми синами і дочками своїх батьків, які роблять все для того, щоб вони

щасливо жили, мали можливість вчитися і бути гідними громадянами країни, добрими українцями.

На події були присутні також п. Ельвіра Кодря – радник Мініс-

терства Національного Виховання Румунії, примар села п. Васіле Бежера, шкільний інспектор для українців у Тіміші п. Марія Клепушак та новий директор школи с. Шука п. Марія Бежера і голова Тіміської філії СУР п. Юра Глеба.

Присутні побажали схвильованим і щасливим учням багато успіхів у новому році, вчитися і любити читати українською мовою, брати участь у організованих школою і СУР подіях.

Нехай цей навчальний рік відкриє перед нашими учнями нові горизонти пізнання себе і світу.

В усі часи історії освічена людина користувалась повагою. Навчання – це скарб, це сила.

У цей день хочеться побажати нашим учням любити рідну мову, гордитися своїм походженням!.. Будьте найкращими! Будьте щасливими!

УСПІХІВ! (Л.П.-К.)

День знань у різних країнах світу**НІМЕЧЧИНА**

У Німеччині взагалі не існує такого державного свята, як День знань. Заняття для школярів і студентів починаються в різні дати в середині вересня. Жодних квітів учителям діти не приносять. Натомість першачки ідуть до школи з великим конусоподібним пакетом "schult ute" із солодощами. Цій традиції близько 150 років. Напередодні свята батьки разом із дитиною майструють кону-

соподібний пакет і прикрашають його. Далі батьки заповнюють пакет солодощами і канцтоварами. І вже сидючи за партами, діти розглядають, чим саме батьки намагались «підсолодити» їм шлях до школи.

ЯПОНІЯ

Навчальний рік в Японії починається навесні, найчастіше 4 – 5 квітня. Святкових лінійок тут немає, подарунків і квітів учителям не дарують. Це взагалі заборонено законом. Приблизно за півроку до «першого дзвоника» дитині купують традиційний японський рюкзак «рандосеру», який мало

чим відрізняється у дівчат і хлопчиків. Фактично рюкзак стає головною зіркою першого дня.

Зранку родина (іноді в традиційному японському вбранні кімоно) приходять знайомитись із класом. Після цього свято завершується, і батьки разом з дитиною йдуть до студії на фотосесію з рандосеру.

(Далі буде)

Розмова з Марією Штефан-Думнич – директором восьмирічної школи села Ремети Марамороського повіту

Пані директор, всім відомо, що школа завжди була одним з факторів, я б сказав найголовнішим, який мав великий вплив на всю діяльність села, не кажучи вже про виховання, культуру, мову, звичаї тощо, тож роль школи дуже велика і відповідальна. Вам випала заслужена честь бути директором восьмирічної школи Ремети, і тому що і я вважаю себе і завжди вважав себе викладачем (це моя професія), вчився в нашій школі, працював багато років у ній, думаю, що ми зможемо поговорити про нашу школу, про учнів, викладачів, родичів... Я вдячний Вам, що погодилися на розмову, думаю, що є що сказати про справи і проблеми нашої школи. Але перед тим, ніж говорити про Вашу роботу, я попросив би Вас насамперед розповісти про саму себе.

– По-перше, я Вам дякую, що ви подумали поговорити про нашу Реметянську школу, якою ми всі так гордимся, і яка, як Ви сказали, має великий вплив на людей, на їхню діяльність, на розвиток дітей з виховної та культурної точок зору. Тут дитина вчиться писати, читати, малювати, логічно мислити. Тут сконцентровані усі види діяльності, що дозволяють опісля найефективніше і якнайповніше засвоювати спадщину людства, використовувати свої здібності в майбутньому житті. Всім відомо, що школа – це фундамент становлення грамотної і освіченої людини. Бо, як в народі кажуть, «Золото добувають із землі, а знання – з книги», цебто в школі.

Про себе, що я могла б Вам сказати?.. Думаю, Ви мене добре знаєте ще з тих часів, як я училась в цій школі. Значить, восьмирічну школу я закінчила тут, у Реметах, а в місті Сігеті – Лицей імені Драгоша Воде. В 1994 році я закінчила Факультет іноземних мов при Бухарестському університеті із подвійною спеціальністю: українська мова і література – російська мова і література.

Після закінчення факультету дея-

кий час працювала в редакції газети «Вільне слово», яка до грудня 1989, у дореволюційний період, як всім відомо, називалась «Новий вік». Редакція газети знаходилась в «Будинку вільної преси» («Casa preseii libere»). Тут мені пощастило поспівпрацювати із надзвичайними людь-

ми, справжніми професіоналами, – як пан Іван Ковач, – головний редактор газети і його дружиною, пані Іриною Петрецькою Ковач, від яких я багато чого навчилася. Прийняли вони мене тут, як за свою, за що я їм зараз щиро дякую.

На жаль, в той час, коли я там працювала, газета переходила через дуже важкий період. Хотіли її розсунувати і закрити редакцію. Пам'ятаю, що всі ми дуже переживали, тому що це фактично була найдавніша українська газета, яка видавалась в Румунії, а пан Іван Ковач дуже боровся, щоб вона надалі видавалась. Це все відбувалося в 1996-1999 рр., коли в Румунії почалася сильна приватизація всіх газет, журналів, фабрик і заводів, а це призвело навіть до їх закриття, розсунування. Були дуже важкі умови. Ніякої підтримки ніхто не надавав. Зарплати ми отримували раз у три, чотири і навіть шість місяців. Наскільки мені відомо, це був найважчий, «чорний» період газети, якщо можна так висловитися. Завдяки зусиллям сім'ї Івана та Ірини Ковач газету не розсунували, вона «вижила», стала вірним продовжувачем «Нового віку».

Нарешті, в 1998 році, якщо я не помиляюсь, газета перейшла під опіку, під «крило» Союзу українців Румунії, і так вона друкується і по сьогодні. Дай Бог, щоб вона ніколи не перейшла через те, що колись-то перейшла, і щоб вона надалі друкувалася багато років далі.

Прошу вибачення, що я децю більше настоювала на цьому періоді мого життя, але не могла перейти так легко через нього, тому що він сильно вплинув на початок моєї праці.

Працювала я тут до 2001 року. Опісля я стала працювати в освіті на Мараморощині. На жаль, мені дуже боляче, що я не викладаю мою рідну українську мову.

(Далі буде)

Проф. Василь ПАСИНЧУК,
Перший заступник голови СУР

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

РЕДАКЦІЯ: Головний редактор – Іван КОВАЧ

Редактори – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ та Роман ПЕТРАШУК

Комп'ютерний набір – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ

Техноредагування – Роман ПЕТРАШУК

Друкарня «S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.» Бухарест, Румунія; ISSN 1223-8988

Adresa redakției: Uniunea Ucrainenilor din România, str. Radu Popescu nr. 15,

Sector 1, București, ROMÂNIA, Tel. 0212220748, 0212220753, Fax 0212220737

E-mail: uur.vilneslovo@gmail.com/ Адреса сайту СУР: www.uur.ro

Наклад фінансований
Союзом українців Румунії

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, непорушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.